

Мицак Д.В.

студент,

Науковий керівник: Ковальська К.В.

кандидат економічних наук, доцент,

Фінансово-правовий коледж

ПРІОРИТЕТИ РАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИХ ФОРМ ГОСПОДАРЮВАННЯ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Підвищення конкурентоспроможності національної економіки визнано основним пріоритетом інноваційно-інвестиційного розвитку на довгострокову перспективу. Для виконання зазначених завдань представники великого, середнього та малого бізнесу взмозі створити базову основу для розвитку провідних галузей виробництва, інфраструктури, комунальної сфери, розширення ємності внутрішнього ринку, покращання соціальних стандартів та підвищення рівня благополуччя громадян.

Результати нашого дослідження показали, що стан національної економіки та можливість впровадження інноваційно-інвестиційної моделі безпосередньо залежать від організаційно-правових форм господарювання, які обирають бізнесові структури під час започаткування бізнесу і використовують у подальшому здійсненні підприємницької діяльності. За висновками експертів, функціонування різних організаційно-правових форм господарювання на пряму впливає на всі відтворювальні процеси.

Оцінюючи ефективність організаційно-правового структурування бізнесу, слід виходити з передбачених законодавством норм регулювання їх створення, порядку діяльності, виконання зобов'язань, правил взаємодії між учасниками. Із теорії відомо, що організація – це спільнота людей (об'єктів), що цілеспрямовано діє для досягнення певних цілей. Логічно, що в такій діяльності широко застосовуються принципи координації та регулювання.

Усі організації класифікуються за такими ознаками:

- цільовий напрям діяльності (виробництво різних видів продукції, виконання робіт, надання послуг);
- форма власності (суспільна, приватна, державна, муніципальна);
- виробничий профіль (спеціалізовані, наукові, виробничі, науково-виробничі);
- кількість стадій виробництва (одно стадійні, багато стадійні);
- місце розташування підприємства (на одній території, на одній або різних географічних територіях).

Слід підкреслити, що цільовий напрям діяльності та виробничий профіль визначають сутність господарської діяльності, яка, у свою чергу, уособлює цілеспрямовану діяльність суб'єктів економіки в сфері суспільного відтворення і спрямована на виготовлення, реалізацію продукції, виконання робіт, надання послуг вартісного характеру, що мають ціновий вимір.

Організації відрізняються між собою не тільки цілями, а й організаційно-правовими формами господарювання, що залежить від:

- характеру відносин між засновниками (учасниками);
- режиму майнової відповідальності по зобов'язаннях підприємства (організації);
- порядку утворення, реорганізації, ліквідації;
- механізмів управління виробничими і соціальними процесами;
- порядку розподілу та перерозподілу прибутків між засновниками та учасниками;
- джерелами фінансування основної діяльності.

Організаційно-правові форми господарювання класифікуються за такими видами:

- господарські товариства (акціонерні, з обмеженою відповідальністю, додатковою відповідальністю, повне товариство, командитне товариство);
- державні та комунальні підприємства (на праві господарського відання, на праві оперативного управління);
- некомерційні (споживчі кооперативи, фонди, громадські та релігійні організації, установи, асоціації, різні союзи);
- виробничі кооперативи.

На даний час найбільш поширеною формою економічної організації бізнесу є товариства з обмеженою відповідальністю (далі ТОВ). В Україні із загальної кількості суб'єктів економіки ТОВ нараховується близько 50 %, приватних підприємств – 26 %, акціонерних товариств – близько 5 %, окремих структурних підрозділів – 5 %, комунальних підприємств – 3 % [6]. Частка акціонерних товариств, корпорацій, консорціумів, концернів становить менше 10 %. Таким чином, крупні підприємства та об'єднання представлені в невеликій кількості, у той час як за висновками фахівців Національного інституту стратегічних досліджень, саме крупні форми структурування бізнесу спроможні забезпечити індустріальний розвиток, основну зайнятість, підвищення рівня конкурентоспроможності економіки, вкладення капіталу, впровадження інновацій [7]. Тому проблематика розміру підприємств є дуже важливою, але на неї практично не звертається увага на державному рівні, оскільки вживаються заходи, ухвалюються закони та розробляються програми переважно в частині підтримки малого та середнього бізнесу [4; 5].

Про необхідність активізації розвитку виробництва на великих підприємствах наполягають спеціалісти Вищої школи економіки. Вони дослідили діяльність нових великих компаній, моделі корпоративного управління [1; 2; 3], що тісно пов'язано із розмірами підприємств та організаційно-правовими формами.

За результатами вивчення пропозицій науковців, можна зробити висновок, що важливим напрямом державної економічної політики повинно стати стимулювання розвитку індустріальних галузей і виробництв на великих підприємствах, які мають реальні перспективи інноваційного та соціального розвитку, залучення інвестицій, вкладення капіталу, підвищення соціальних стандартів тощо.

Як вже зазначалося, сьогодні в бізнес середовищі найбільшу частку займають ТОВ, але така організаційна структура має значні обмеження в частині механізмів формування капіталу, організації виробництва, правил розподілу прибутків, капіталізації, прав емісії цінних паперів тощо.

На нашу думку, саме структурування бізнесу у формі ТОВ вплинуло на те, що в нашій державі при слабкому індустріально-матеріальному базисі лише 0,6 % великих, 4,5 % середніх, 95 % малих підприємств. Значна кількість ТОВ, які представлені переважно малими підприємствами, не дає можливості розвивати індустріальні галузі, впроваджувати передові технології, а також фондовий ринок, оскільки ТОВ не мають права емісії цінних паперів.

Слід звернути увагу, що коли обговорюються питання щодо розвитку підприємництва, проблеми розглядаються в площині оптимізації законодавчої та нормативної бази зі створення сприятливих умов для малого та середнього бізнесу; удосконалення спрощеної системи оподаткування; створення мережі бізнес-центрів; введення більш жорсткої відповідальності органів виконавчої влади, державних службовців за виконання відповідних законів з розвитку підприємницької діяльності та інше.

З огляду на те, що в Україні необхідно розвивати індустріальні галузі та забезпечити можливість впровадження інновацій, необхідно розробити програму в напрямі раціоналізації організаційно-правових форм господарювання в національній економіці. Тому, на нашу думку, вже створені підприємства доцільно реорганізувати у більш крупні форми. А це можливо зробити, застосовуючи принципи раціоналізації.

Раціоналізація – це організація будь-якої діяльності доцільнішими способами, ніж існуючі, поліпшення, вдосконалення чогось. Раціоналізація включає поліпшення техніки і технології, а також організації праці, виробництва і управління.

У програмі з раціоналізації організаційно-правових форм господарювання пропонується передбачити: введення постійного моніторингу вкладу різних організаційно-правових структур у економічний розвиток країни; розроблення заходів з підтримки розвитку великих підприємств та їх об'єднань; оптимізацію антимонопольної політики для об'єктивної оцінки процесів злиття та поглинання; формування сучасної інвестиційної інфраструктури (регіональних агенцій розвитку); розвиток державно-приватного партнерства; розроблення програми розвитку промислових кластерів на основі диверсифікації міжсекторальних зв'язків. В цьому аспекті слід навести досвід Великобританії, де урядом було створено «Корпорацію з реорганізації промисловості» [7] як незалежну організацію, основним завданням якої було підвищення ефективності функціонування промисловості через стимулювання раціоналізації організаційних структур, зокрема злиття малих фірм у великі.

Таким чином, розмір підприємств (великі, середні) має дуже велике значення для інноваційного та індустріального розвитку. З огляду на це в Україні необхідно кардинально збільшити кількість великих і середніх підприємств, які реально мають ширші, ніж у малих підприємств, фінансові можливості для розвитку економіки, її провідних галузей та підвищення конкурентоспроможності продукції національного товаровиробника на світовому ринку.

Список використаних джерел:

1. Авдашева, С.Б. Крупные новые компании («Бизнес – группы») в Российской переходной экономике : состояние проблемы в экономической литературе : Препринт WP1 / 2005 / 09 [Текст] / С.Б. Авдашева, В.В. Голикова, Т.Г. Долгопятова : Гос. ун-т – Высшая школа экономики. – М. : Изд. дом Гос. ун-та – Высшей школы экономики, 2005. – 52 с.
2. Гончар, К.Р. Инновационное поведение сверхкрупных компаний : ленивые монополии или агенты модернизации? : Препринт WP1 / 2009 / 02 [Текст] / К.Р. Гончар : Гос. ун-т – Высшая школа экономики. – М. : Изд. дом Гос. ун-та – Высшей школы экономики, 2009. – 48 с.
3. Долгопятова, Т.Г. Развитие российской модели корпоративного управления в 2000-е годы : эмпирический анализ изменений на микроуровне : Препринт WP1 / 2010 / 06 [Текст] / Т.Г. Долгопятова ; Гос. ун-т – Высшая школа экономики. – М. : Изд. дом Гос. ун-та – Высшей школы экономики, 2010. – 48 с.
4. Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» від 22 березня 2012 року № 4618. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://Rada.gov.ua>.
5. Про затвердження плану заходів з виконання у 2013 році Національної програми сприяння розвитку малого підприємництва в Україні / Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 лютого 2013 року № 64-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://Rada.gov.ua>.
6. Статистичний щорічник України за 2012 рік / Державна служба статистики України. – К. : ТОВ «Август Трейд». – 2013. – 552 с.
7. Щодо пріоритетів раціоналізації організаційно-правових форм господарської діяльності у промисловості / Національний інститут стратегічних досліджень / Аналітична записка. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://niss.gov.ua>.